

Wie zijn onze logebroeders (zusters)?

In een uitvoerig artikel in De Morgen van 15 april met als titel "Logebroeders, maak u bekend" stelt Joël De Ceulaer dat alle geheimdoenerij rond het lidmaatschap van een loge achterhaald is. Het artikel sluit aan bij een reeks andere persteksten betreffende de eventuele invloed van de loge bij de verkiezing van de nieuwe rector van de Gentse universiteit.

De Ceulaer maakt wel een fout, de loge en service clubs plaats hij op één lijn wanneer het gaat om magistratuur (pagina 10 / Zeno). " Dat betekent niet dat besloten genootschappen en serviceclubs hun lijsten publiek moeten maken, wel dat wie lid wordt van de magistratuur daarover duidelijkheid moet scheppen omwille van de onderlinge dienstvaardigheid die hij of zij bij de aanvaarding van dat lidmaatschap beloofd heeft". De serviceclub Rotary geeft jaarlijks een directory uit waarin alle namen van de leden worden opgesomd met hun beroepsactiviteiten. Van geheimhouding is absoluut geen sprake. Voor zover ik weet bestaat er geen directory van de Belgische loge die iedereen kan consulteren. Het argument dat de geheimhouding noodzakelijk is als bescherming is maar een zwak argument. Zowel de loge als Rotary werden tijdens het de periode van Hitler, Mussolini en Franco verboden of moesten hun activiteiten staken.

Uitdelen van belangrijke bouwopdrachten

Toen Geert Bekaert in 1995 zijn overzicht van de Belgische architectuur na 1945 publiceerde, uitgegeven door Lannoo, merkte ik op dat de vraagstelling hoe architecten aan hun opdrachten kwamen niet aan de orde kwam in zijn verhaal. Op welke basis kregen architecten belangrijke opdrachten, op basis van hun architectonische referenties of vanuit partij politieke kaart of levensbeschouwelijke overtuiging? Dat de verzuiling onze Belgische samenleving ingrijpend heeft bepaald is duidelijk, tot en met de toekenning van grote bouwprojecten.

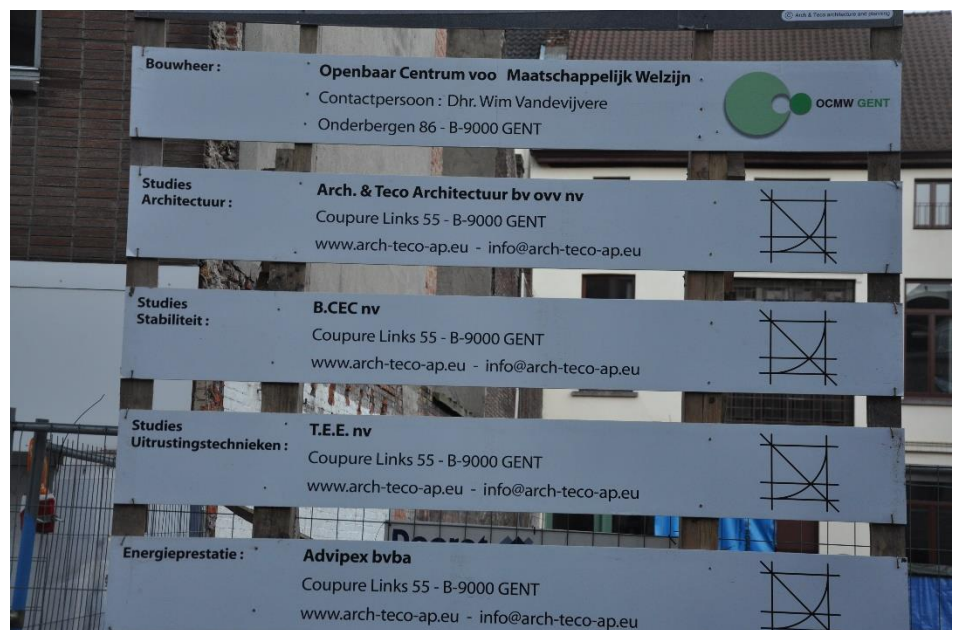
In de studies betreffende de Art Nouveau wordt er vaak naar verwezen dat de vele opdrachtgevers van Victor Horta lid waren van de loge *Les Amis Philanthropes*. In zijn studie betreffende Horta benadrukte Francis Strauven dat de verwachting naar een humanere samenleving, die aanwezig was bij de socialisten en de progressieve liberalen, resulteerde in een open en een vernieuwend ruimteconcept. Ook de architectenfamilie Brunfaut uit Brussel had directe banden met de loge.

Dat de Gentse loge steeds invloedrijk is geweest is een understatement. Als hoofdarchitect van de Gentse Wereldexpositie 1913, hoogtepunt voor de Gentse bourgeoisie, werd Oscar Van de Voorde aangesteld. Hij was ook directeur van de Koninklijke Academie. Het was bijna een evidentie dat de directeur van de Academie uit de loge middens kwam. Meer opmerkelijk is dat voor de grote internationale tentoonstelling van de socialistische coöperaties in Gent in 1924, Anseele beroep deed op Oscar Van de Voorde en hem tevens de opdracht gaf voor de Bank van de Arbeid. Nergens staat te lezen dat Van de Voorde een zeer belangrijke figuur was binnen de Gentse loge. Dit is ongetwijfeld een verklaring voor de vele opdrachten en dat het aantal niet uitsluitend te maken heeft met zijn visie op architectuur, zijn vakkennis en talent. Terwijl Horta voor een veel meer vernieuwende bouwkunst stond, koos de Gentse socialistische familie voor een burgerlijke visie op architectuur.

De opdrachtoekenning gebeurde meestal binnenkamers waarbij de netwerking van "ons kent ons" de enige verklaring kan zijn. De keuze werd niet gemaakt op basis van architectuurreferentie en waardering van het werk door andere vakgenoten. De invloed van de zuilen en wat de architecten aan wederdienst konden betekenen waren belangrijke factoren bij de toekenning. Wie hieraan niet meedeed viel uit de boot.

In 1993 kregen de architecten Marie-José Van Hee en Ferdinand Schlich de architectuurprijs van de Provincie Oost-Vlaanderen. Ik merkte toen op dat er architecten zijn die prijzen krijgen, met daarbij een klein geldbedrag, maar dat anderen bouwopdrachten kregen van de provincie met een royaal ereloon. Ik stelde toen voor dat een prijswinnaar in aanmerking moet komen voor een opdracht, een idee dat de toenmalige gouverneur Herman Balthazar genegen was en ook voorstelde aan de provincieraad. Beide architecten kregen de opdracht om de voormalige "Bank van de Arbeid" in de Volderstraat te verbouwen. Gouverneur Balthazar deelde mij toen ook mede dat bij dit project ook architect Pol Cools (Arch & Teco Group) in de equipe werd betrokken als "coördinator". Na verschillende voorstellen, die steeds door de coördinator werden afgewezen, werd het contract beëindigd en hoopte Cools vermoedelijk de opdracht naar zich toe te halen. De interessante voorstellen verdwenen in archiefdozen. Uiteindelijk werd het pand door de Provincie verkocht aan Stad Gent, beter aan het autonoom stadsontwikkelingsbedrijf (SOG) dat de opdracht gaf aan het bureau Bontinck om het pand te verbouwen.

Dat Cools de opdracht kreeg voor het OCMW gebouw in de Sint Maartenstraat zonder wedstrijd blijft een gegeven. Wie was toen voorzitter van het OCMW? Was dit niet Geert Versnick? Of is deze opdracht gegeven onder logebroeders? Het resultaat is echt bedroevend en de totale productie van dit bureau is erg middelmatig. Dit bureau wordt niet gekozen voor zijn architectonische vakbekwaamheid maar vanuit het

netwerk waar bouwen nog iets anders is dan interessante architectuur voorbrengen. Dat Pol Cools steeds op de achtergrond blijft is een duidelijke strategie. Je komt met je werk en de connecties niet naar buiten! Wie kan een gebouw van dit bureau aanwijzen waarmee Gent op de architectuurkaart werd gezet? Welk gebouw van de Heer Cools en zijn equipe kan men aan buitenlandse vakgenoten tonen?

Marc Dubois

